

بی بی صابی

ایکٹھی سنہ

دار الفنون الہیاء و التعمیر

تاریخی ، اجتماعی ، دینی ، فلسفی

کانون ثانی ۱۹۲۸

اسٹانبول — یکی مطبعہ

۱۹۲۸

اقوام اسلامیه آئنو غرافیا سی تدقیقاتندن

آسیا و آنک سکھ سی [*]

بر مخلوق ذیحجان اولان و مخلوقات فانیه آرہ سندنہ روحی بر فائیتہ مالکیتی طولانیسیلہ کندی کندیسنه بر موقع ذیشان ویرمش بولونان بنی بشرک ایلک انکشافی عجبا کرہ ارضک هانکی جهتندہ وقوع بولمشیدی؟ عجبا آنک مہد ظہوری حقیقتاً آسیا قطعہ سندنہ۔ میدر؟ آنک اورادہ بولوندینی حقندہ کی تخمینلر توالی ایدہ کلش اولغلہ برابر اوابدہ بر حکم قطعی ویرلمہ سی ایچون مقتضی اولان علائم۔ وبالخاصہ مستحانہ قیلندن اولان امارات۔ هنوز کافی مقدارده کشف ایدیلہ مہ مشدر۔ لکن بو مخلوق مدرکک کندیسندنہ بشریت اوصافی انکشاف ایتدیروبدہ جماعت حالندہ صاغہ وصولہ جولان سفر اجراسنہ باشلادینی اسکی ادواردن برمدت صوکرہ آسیادن دیگر بعض قطعات ارضہ وعلی الخصوص آسیا ایلہ التصاق میدیدی بولونان آوروپا قطعہ سنہ مهاجرت حرکاتی اجرا ایدہ کلدیکی حقندہ کی تخمینات علمیدہ بر قطعیت وثابیت قوتی واردر۔ بورادہ اشارت ایدیلن بشریت اوصافک انکشافاتی اوزون فاصلہ لر ایلہ وقوعہ کلش و بنی بشر دینیلن مخلوق فائق الحس ابتدا بهیمیت شکنندن حال وحشتہ کچمش، حال وحشتندنہ باربارلق وضعیتنہ منقلب اولمش و باربارلقدن بدویتہ و بدویتدن مدنیته طوغری درجات ایلہ شد مراحل ایلہ مشدر۔ ہر حالده مدنیت انسانیہ نک منشأ حدوثی کرہ ارضک اک بویوک جزوئی اولان آسیا قطعہ سی بولونمشدر۔ ایمدی، ایلک اوکچہ آسیانک دیگر قطعات ارضدن بعضلرینہ سکنہ کوندردیکی محققدر۔ لکن زمان قدیمک اک بویوک مهاجرت جریانلری اک چوق آوروپا قطعہ سنہ طوغری وقوعہ کلشدر۔ فی الواقع کیت کیدہ آوروپادنہ آسیایہ طوغری انسان آقینلری وقوعہ کلش ایسہ۔ تحقیق حال ایدیلنجہ۔ بومقابل جریانک اکثریتلہ مهاجرین متقدمہ نک رجوعندن ویا رجعتندن عبارت قالدینی کوریلور۔ بناءً علی ذلک ہر حالده آوروپادہ معروف اولان بر چوق امتارک اصلیت اولیلرینی او ازمان عتیقہ نک آسیادن کچہرک کلش کتلہ لری تشکیل ایلہ مشندر۔ بویاکی قطعہ ارضی آیران جہات حدودیہ پکدہ مشکلات مروریرہ عرض ایدہ جک اشکالده متکون بولونما مشدر۔

قطعات جہانك مردوى .

بوايكي قطعه يي شمالدن جنوبه طوغرى آيران جهات حدوديه شونلردر : اورال طاغلرى وصولرى ، بحر حزر ، قافقاسيا ، قاره ده كيز ، بوغازلر ، بحرسفيدك شرق طرفى آطه لرندن بعضارى . آسياني آفريقادن تفريق ايدن جهاته كلنجه : بونلرده سويش قانالينك كچديكي حوالى ، بحر احمر ، باب المندب كچيدى درلر .

آسيا ايله آمريكا آره سنده كي نقطه تفرىك صولر آلتنده قالديني وبوصولرك قبل التاريخ ادوارده انجماد كللى به اوغرا دينى وبوزلرك ويا باصامق طاشى حكمنده كي آطه جقلرك بى بشر افرادينك مرورينه خادام اولدقلرى ملحوظدر . آسيا ايله آروپا آره سنده كي مهاجرت عتيقه جريانلرى اكثريتله جهات شماليه حدودندن وقوعه كمشدر ؛ اورال طاغلرى هرجهته مانع مرور نقاطى حاوى دكلدرلر .

مصدر مدنيت وديانت .

مهد بشريت اولماسى محتمل و مصدر مدنيت اولدينى محقق بولونان آسيا قطعه سى تاريخ بشريتك ده منبع حدودى اولمشدر . تعالى روحيه ايلك ميدان كسبلن آساقطعه سى سماوى وغير سماوى ديه ايكى به تفريق ايتك ايسته ديكمز اديان و مذهبده مصدر الهام بولونمشدر . آسيانك باشليجه مذاهب معقوله سى شونلردر : بودا مذهبي ، هندو مذهبي - كه بعضاً يا كلش اوله رق (براهنايزم) عنوانى آلتنده ذكر ايديليور و حال بوكه براهنايزم حقيقت حالده برشعبه در ، برطريقت مذهبيه در . بونلر آساقطعه سى خلقنك بك چوغنى دائره اتباعده بولونديران مذهبدر . الهام قدسى به استناد ايتديريلن اديان ايسه موسويت ، عيسويت ، اسلاميدر . لكن موسويت بالذات يهوديلر كي آساقطعه سندن خيليجه چكلمش و بك آزحكى قالمشدر . عيسويت ايسه آسيانك برچوق جهتلرنده اسلاميتك نفوذ روحاني سى ايله قارشولاشينجه آكاساحه اتباع بر اققده مضطر قالمشدر . اديان ملهمه نك صوكنجيسى و بناء عله شكل كاملى بولونان اسلاميت آسياده - هر درلو عوارض و موانعه رغماً - فطرى قدرتيه زمين انتشار قازانه كمشدر . آسيانك سكر بوز ميلونه ياقين تخمين ايديلن سكته - سندن نه قدرينك جامعه اسلاميته منسوب اولدينى صحت اوزره كسديريله مز . شوقدر كه اوبويوك قطعه نك همان هراكسانده فرصت انتشار بولمش اولان اسلاميت آسياليلردن ميلون ميلون افرادى دائره توحيدينه حذب و جلب ايتمشدر . بو قطعه اوزرنده شمالك بحر

منجمدندن جنوبک صیجاق صولی ساخلارینه قدر اولان یرلرده ایریلی اوقافلی احزاب مسلمینه تصادف ایدیلور . برچوق یرلرده انتشار اسلامیت طولایسیله عرقت بندلری چوزیلرک قافقاسی ویا مغولی کی شجره بشریتک مهم دالری بودینک هوای روحانی ایلہ متفذاولمش ، چینک برقاچ یوز میلیون پتپرستندن اوتوز میلیون قدری مسلمانلاشمش وهندک قومیتلری متباین یتمش میلیون قدر افرادی اسلامک ندای دعوتہ اجابت ایتمش وعربستان ، عراق ، عجمستان ، آسیای صغری ، قافقاسیا ، افغانستان ، تورکستان کی بویوک آسیا الکالری یاتماماً ویا اکثریت مرتبه سنده وصف اسلامی کسب ایلہ مش وروس اور تودوقسلغی کنیسانسک بطالرجہ سورن موانع مزعجہ و مستبدہ سنہ رغماً سربیانک بر قسمی دخی اسلامک کلمه شهادتی زبان تقدیسہ آلمشدر . آسیانک جنوب شرقی جهت لرنده کائن اولوب طبیعت موضعیہ طولایسیله بوقطعه نک اجزای منفکہ سندن تلقی ایدیلن صوماطرا وجاوا کی بویوک بویوک آطہ لرنده دخی اسلامیت بدرجه فائزده مظهر اتباع اولمشدر .

آسیانک وصفی .

مساحه سطحیہ اعتباریلہ آسیا قطعه سی آوروپادن دورت بوچوق دفعه داهای بویوک صاییلور . شرقه وغربه طوغری نهایتسز صورتده امتداد ایدن و (پلاطو) دینیلن خطط ارضیہ یه مالک اولان بوقطعه نک مرتفع اووالرندن بعضلری آوروپانک الک یوکسک طاغی اولان (Mont Blanc) (مون بلان) کذروه سندن بیک مترو داهایوکسک حوالی بی حاویدرلر [۰] آسیانک وسطندن ومثلاً پامیر حوالی سندن باشلا یارق هم شرقه همده غربه طوغری امتداد ایدن (پلاطو) لرک شرقه کیدن سلسله سی تیتی ، شرقی تورکستانی ، غوبی چولینی وشمالی مغولستانی وسائرہ بی احتوا ایدر وغربه کیدن سلسله سی ایسه - اسم جغرافی وتاریخیسی ایلہ - ایرانی [۰۰] کردستانی ، آسیای صغرای محتوی بولونور و بونک بر اوجی جنوبه طوغری عراقک دوز اووالرینی وداها ایلریده عربستانک چوللی اراضیسی تشکیل ایدر . جنوبدن شرقه طوغری اولوق اوزره هندستاندن چینہ قدر تمتد واورمانلرله

[۰] مون بلانک الک یوکسک نقطه سی (۴۰۳۰) مترو اولوق اوزره مقیددر .

[۰۰] اسکی جغرافیا تقسیماتجه ایران خطه سی ماورای حرزک برقمسی وبلوچستان ایلہ افغانستانک بعض حوالیسی وکردستانی احتوا ایتک لازم کلور . برتعضوسیای بولونان شیمدیکی ایرانہ «عجمستان» دیمک داهایزاده معین برتوصیف اوله بیلورسه ده ایران جدید خلقنجه بوتعبیرک سوء تفهم تولید ایده بیلمسندن اجتناباً «عجمستان» تعبیری لسان تحریرمزدن چیقارلمش کیدر .

مستور سلسلہ جبال موجوددر . ینہ بوقطعہ ارضك اوصاف میزه سندن بولونمق اوزره آنك احتوا ایتدیكى واسع خطه لر - شرقدن غربه اولمق اعتباریله - برطاقم بولملى منطقه لره انقسام ایله مشلدردر . بوبولملى منطقه لر منجمد سواحل شمالیه دن ، (توندرا) دینیلن آغاجسز دوز و بوزلى اووالردن ، جنوبه طوغرى امتداد ایدن نهایتسز ایستلردن ، داها جنوبده اورمانلق قطعات کبی عوارض طبیعه دن عبارتدر .

(عروق انسان) عنوانی بر اثر مؤلفی اولان (هددون) نام ذات بوکتابنده دیرکه :
 « بویکی جغرافی اشکالك اوصافدن بولونمق اوزره هر بر قسمنده ساکن اولان بی بشر حزبی بعینه طرز حیات سورمکده و چوق کره عین عرقیتدن بولونمقده در . »

کره ارضك بوتون قطعاتك اوچده بر بی تشکیل ایده جك قدر وسعتلی ساحه سطحیه مالک اولان آسیا قطعہ سی مقدار سکنه اعتباریله نسبتسز و آهنگسز صورته انقسام ایتشدردر . طبیعت اقلیمیه نك مرحمتسز تأثیراتی و دریغ انعام ایتمه سی - اورته آسیانك و سیریانك - بوبوك انسان کتله لرندن خیلی تجردینی موجب اولمشدر . کثافت نفوس آنجق جنوبه و جنوب شرقیه طوغری کیندجکه آرتار . آوروپا قطعہ سی آسیانك شمال غربیدن و آفریقا قطعہ سی آنك جنوب غربیدن صارقش ایکی قولى کبی کورینورلر . آسیا خریطه سی اوزرنده شمال شرقی منتهاسنده کی بهرنك ساحلندن طوتوبده جنوب غربی منتهاسنده کی بر نقطه یه و مثلاً عربستانك باب المندب کچیدینه باقان بر نقطه سنه قدر کوزمزی کزدیررسه ک مسافده کی عظمتی آکلارز ؛ بونی آلتی بیک بش یوز میلی متجاوز تخمین ایدرلر . کذلک ، مثلاً ازمیردن باشلا یوبده اقصادی شرقده کائن بر چین بلده سنه فرضا - شانغهایه و یا داها جنوبده (ماله ییا - شبه جزیره سنك منتهاسنده کی سینغاپور شهری موقعه - قدر اطاره نظر ایدر ایسه ک بوده بیکرجه میل مسافه بی حاوی حوالی آسیایه بی احتوا ایتش کورینور . آسیانك عظمت وسعتنه مثال اوله رق کوسته ریله بیله جك شیلردن بریسی ده سیریا خطه سنك احتوا ایتدیکی مساحه سطحیه در . سیریا اراضیسی غربده اورال حوالی سندن باشلا یه رق شمال شرقیده بهرنك بوغازی سواحلنه قدر امتداد ایدن بیتمز توکنمز قوری و صوغوق اووالری کندی حدود استیعابی داخلنده بولوندرلر . جاذبه لی بر ماواى انسان اولمقدن زیاده اکثر جهاتده بیابانندن عبارت قالان بو خطه وسیعه بوتون آسیا قطعہ سنك ربعه یاقین مساحه ارضیه بی احتوا ایدر .

دنیا نك اڭ يوكسك ذروءىنى حاوى اولان بويوك آسيا طاغلرندن يعنى همالاي حواليسندن اعتباراً باشليجه آسيا مملكهتلرينده خريطه اوزرنده صره سيله بر كره كوز كزديره لم. ايشته نيٲت ، چين ، هندوچين ، سيام ، برمانيا ، ماوراى بحر جزر ، غربى آسيا ، اورته آسيا ، سيبريا ، مانجوريا ، قوره ؛ آسياه منسوب بويوك آطه لرده باشقه جه داخل حساب ايدىلك لازم كلور . آطه لريه برلكده بوتون آسيانك مساحه سطحىسى اون بدى مليون ميل مربعنه ياقين تخمين ايديلور . بونك آلتى بوچوق مليون ميل مربعى - واسع اورته آسيا ايله سيبريا قطعه لرينه مالكييتدن طولايى - غير آسيائى بر دولته يعنى روسيه به وايكى مليون قدر ميل مربعى ده هندستان خطه عظيمه سته مالك بولونان - وينه غير آسيائى اولان - انكلتره به عاندر . اڭ بويوك آسيائى بر دولت اولان چينك احتوا ايله ديكي بر ، دورت مليون اوچ بوز بيك ميل مربعى قدردر . آسياده واسع اراضى استملاك ايدن ديكر غير آسيائى دولتلر شونلدر :

هندوچين طرفلرنده ايكي بوز اللى بيك ميل مربعى حوالى يى استملاك ايدن فرانسه ، بش بوز سكرسان كسور بيك ميل مربعى مساحه سطحى يى حاوى جاوا . وصوماطرا كى بويوك آسيا آطه لرينه مالك اولان هولاندا ، فيليپين آطه لريني تحت تصرفده طوتان آمريقا حكومات متحده سى . [*]

مقدار رانواع نفوسى .

بوتون آسياه نفوسى سكر بوز يكرمى مليون قدر تخمين ايديلور كه بونك ثلثندن زياده سى وبعضلرنجه دورت بوز مليون مقدارى چينلدر . آسياه قطعسى وانك سكره سى مختلف عنوانلر آلتنده انقسام ايتديريلور . بر قوله كوره شو صورت اساسيه ده تقسيم اجرا ايدىلك لازم كلور :

(۱) شماليون (نوردىق) كه بونك بعض سرپنتيلرى اورته آسياه طوغرى كيتمشلردر وبلكه آنك اوراق بر كته سى شمال شرقىنك اقضاسنده بولونورلر . چاپونيا آطه لر ينك شمالنده كى (يهزو) آطه سنده بوخلق بقاءيسى قالمشدر كه بوده (أينو) ديه معروفدر .

[*] عصرلرجه اسپانيانك تحت تحكمنده قالمش اولان بو آطه لرى ۱۸۹۸ ده اسپانيا ايله اولان موفقيتلى بر حرب نتيجه سيله آمريقا آلمش ايدى . بو آطه لر خاق آره سنده وصف اسلاميت خيل منتشردر .

(۲) جبالیه (آلپین) دینیلن قسم بشریت که برچوق تفرعات عرقیه سی واردر .

(۳) اصغری تعبیر غیر معنی ایله یاد ایدیلن بویوک احزاب بشریت که بونک هر بر جزوئی ده متعدد قوللره آیریلور .

(۴) سیاهی جنسندن اولان ناس که متجرد حاللرده وعشیرت صورتنده جنوب شرقینک اقالیم خارده سنده بولونور . بوتقسیمک احتوا ایتدیکی توصیفلر افرادینی جامع واعیارینی مانع کورونمزلر .

فرانسزجه (آنتروپولوژی) قاموسنده ایسه آسیا قطعه سی بی بشر احزابنه مکان اولمق اعتباریله اوچ بویوک منطقه یه انقسام ایتدیرلمشدر که بونلرده شمالی ، وسطی ، جنوبی دییه توصیف اولومشلردر . قسم شمالی باشند باشه سیریادن عبارت قالور که بونده (اورال آلتای) نامی ویرلمک ایسته نیلن لهجه لرله متکلم احزاب بشر ساکن صاییلور؛ بوده ایکی قسمه آیریلور :

برنجی قسمده ساموئیدلر ، یوراکلر ، قاماسینلر ، چو و قیلر ؛

ایکنجی قسمده اوستیاقلر ، فووغوللر ، فینلاندا خلقنک برشعبه سی داخل ظن ایدیلور . اورتیه منطقه کلنجه : بوده اورتیه آسیا یایلارینی ، تپتی ، آمور نهری حوالیسی ، قوره بی ، جینی احتوا ایدر ؛ چاپونیا دخی بووسطی قسمدن فرض ایدیلور . بوقسمده کی بشر حزبلری دخی ایکی یه آیریلور که برنجی سنده - لسان اعتبارنجه - آوروپا علماسی طرفندن «تورکی» اطلاق ایدیلن طائفه لر ، تاتارلر ، اوینغورلر ، یاقوتلر ، قیرغیزلر ، اوز بکلر ، تورکمنلر ، غرب تورکلری وایکنجی سنده مغول نامی آلتنده کلن مختلف طوائف درمیان اولونور . جنوبی منطقه لره کلنجه : بونده هندستان و - عنوان جغرافیسی وجهله - ایران ، آسیای صغری ، سوریه ، عربستان سکنه سی داخل عبد اولونورلر .

بووجه تقسیمده ده مهمیتلر ومغلقیتلر کوزه چارپیور .

اوقسفورد دارالفنونی جسمانی آنترپولوژی معلمی (دادلی باکستون) نام ذاتک «آسیا خلقلری» عنوانلی کتابنه کوره ایسه آسیاده کی طوائف بشریه نک ساکن اولدقلری اولکالر شونلرذر : غربی آسیا ، هندستان ، چین ، چاپونیا ، جنوب شرقی آسیا (که بونده محیط کبیرک آسیا قطعه سنه یاقین اولان جزایری ادخال ایدلمشدر) . بومؤلف بعده غربی آسیایی «بویوک ایران پلاطوسی» نامی آلتنده افغانستان ، بلوچستان ایله عجمستان اولمق اوزره اوچه انقسام ایتدیرر . بویوک پلاطو حوضه سنک بر سلسله سی کوردستان

و آناتولی جانبدن سوریه و عراق و عربستان جهانه طوغری امتداد ایدیور . بشده بر جزوئی پلاطودن مرکب اولان بوقسمده کائن پلاطولرک آره سنده کی وادیلر ناس کتله لرینک انکشافانه مساعد اولان یرلردر . آسیانک کوبکنده کائن (پامیر) خطه سندن شرقه طوغری امتداد ایدن دیگر بریوکسک پلاطولر سلسله سی داها واردر که کیده کیده نهایتسز اقلری بولونان ده کیزه طالیورلر و کنیش زروهلری ایله برچوق آلهلر تشکیل ایدیورلر که آسیایه منسوب عد ایدیلن بوجزایر سکنه سی اک زیاده « مونغولی » اصلیتته علامت انتسایه عرض ایدیورلر .

جنوره دارالفونی آنتروپولوژی معلمی (اوژن پیتار) نام ذات « عرق و تاریخ » عنوانی کتابنک آسیا عرقلری حقنده کی بحثنده آسیا تاریخی وجوده کترین امتلری ایکیه تفریق ایدیور واسکی امتلردن اولمق اوزره قدیم ایرانیلری ، میدیالیلری ، آثوریلری ، کلدانیلری ، چینیلری ، هندیلری ذکر ایدیور و متأخر امتلر آره سنده باشلیجه عربلری تاتارلری ، تورکلری ، چاپوئیالیری کوسته ریور .

طوالع اقوام .

آسیا تاریخنده کلوب کچن امتلرک طوالعی پک مختلف صورتده تجلی ایتشد . حیات سیاسی و ملیه لری ابد مدت دینه جک قدر قوی کورینن ایمپراطورلقلر بوقطعه اوزرنده ظهور ایتشلر و فقط بر مدت معینه مرورندن صوکره صحفه موجودیتدن زائل اولوب کیتمشلردر . بشریتک انقلابات سیاسی سنده مشاهده ایدلش اولان بوحال فوران و زواله ، بوحال طلوع و رجوعه اک بویوک مثالی « مونغولی » اصلیتدن انشعاب ایتش اولان بعض احزاب بشرک جولانی حیاتی عرض ایدر . بونلر دور ازمان ایله وقوعه کلن تحولات اقلیمیه نک بحیر اولان سائقه لری طولانیسیله یا مهاجرت شکلنده محیط اصلیلرندن تباعد ایتشلر و ممالک بعیده یه قدر صوقولشلر و یا فتوحات مقصدیه اوکی اوزاق خطه لرده اسفار حریه اجرانسه کیریشمشلردی . ضبط ممالک خصوصنده کی غایه لری دورلو دورلو مظالم ایله تظاهر ایتش و باشقه عرقیتلره منسوب اولان افراد بشر آره سنده آقین ، چاپول ، غارت اجرانسی کی تجاوزاتدن عبارت قالمشدر .

شیمدی آسیاده کی بویوک بشریت کتله لرینک اشکال عرقیتلری ایله وضعیت تمکنیه لرینه عمومیت وجهله برباقه لم . غربدن باشلا یارق نصف شرقی یه طوغری اماله نظر تدقیق ایدلم .

عرقیت نقطه نظرندن آسیانک الکچوق علاقہ یی دعوت ایدن قسمی آنک غرب جہتیدر ؛ چونکہ نصف غربینک آوروپاہ و آفریقاہ اتصالدن [*] طولای عرقیت خصوصاتندہ بکچوق تماسلر واختلاطلر وقوعہ کلشدر . بردہ آسیا ایلہ آوروپاہ متعلق بعض عرقی مسائل بر بردن آیریلماز . بومتجاور اولان جہتیندن یکدیگرینہ مهاجرت جریانلری وقوع بولہ کلش اولدینگی مؤرخین قدیمہ قید اتمشدر . علی الخصوص آسیای صغرانک غرب طرفلری اوکی مقابل ناس آقینلرینہ زیادہ سیلہ صحنہ اولہ کلدیکندن اورادہ اعصار قدیمہ دن بری خیلی عرقیت اختلاطلری وقوع بولمشدر . ہر حالہ آسیا قطعہ سی کنڈیسہ ملاصق اولان مذکور ایکی قطعہ دن - مهاجرت جہتیلہ - متأثر اولمقدن زیادہ آنلرہ اجرای تأثیر ایلہ مشدر . نصف غربینک جنوبہ طوغری کیدن جہاتی - کہ عراق ، سورہ ، جزیرۃ العرب کبی یرلری احتوا ایدر - ازمان عتیقہ دہ خفیفجہ آجیق رنگای دہریلی و یوکسک کلہلی مختلف خلق کتلہ لرینک مقری بولومش اولدینگی حالہ بالاخرہ سامیہ عرقیتندن صاییلان طوائفہ مکان اولمشدر .

اورتہ آسیاہ کلنجہ : علی الاطلاق بوقسم وسیعک مختلف خلقلری آردہ سندہ قرابت نسلیہ یی تعین ایتک مشکدر ؛ اورالردہ متصل صورتدہ آقینجیلقلر ظهور ایتش و آقینلر یوزندن متبادیاً حرکات مهاجرت و یاسیران التجا وقوعہ کلشدر . بطون متأخرہ دہ الک یوکسک قسمی روسلرک استیلاسنہ دوشن اورتہ آسیانک وسعتلی دیارلردہ یاشایان ناس کتلہ لرینک الک منتشر طائفہ لرینی تورکنلرلہ قیرغیزلر تشکیل ایدرلرطن اولونور . بونلرک نسبت عرقیہ لری اصلاً (مونغولی) صاییلماقلہ برابر (ہندو آروپائی) لہجہ لرینی استعمال ایدن احزاب بشریہ ایلہ خیلی موضعلردہ عرقیت اختلاللری حاصل ایلہ مشلر و مغولیدک مختص اولان سجا یا واوصاف اصلہ تعدیلہ اوغرا مشدر .

ایرانہ ونورانہ مناسباتی .

آسیانک نصف غربیسہ دوشن دیارلردن ایرانک خلقنک عرقیتندہ کی اصلیت ، بحث خصوصی کلنجہ تدقیق ایدیلہ چکدر . بورادہ یالکز شو جہتی ذکر ایدہ لم کہ ایرانیلر قدیمدن [*] صوک دورلردہ سویش قانالی دینلن صنئی صودولنک تشکیل ایتدیکی خط فارق معنای اتصالی رفع ایدہ من . اولحدہ ذکر ایتدیکنز اوزرہ معنای علمی جہتندن بر نظریہ یہ کورہ یالکز سینا شبہ جزیرہ سی دکل بوتون جزیرۃ العرب بیلہ آفریقائی بروصف عرض ایدر .

بری آسیای وسطایه منسوب بر طاقم عشایر و طوائف ایله تماسه کلپورلر و بونلری کندی ماهیت عنصریه لرینه مزج ایدیورلردی . دیگر طرفدن دخی ایرانک شمال شرقی جهتی حدودی برطاقم آقینجی طوائفک مرورینه بویوک مانعهلر تشکیل ایده مه مشدی . وقتدن وقته ایرانه آقین ایدن تورانی طوائف - ایرانه مختص اولان حرث عرفانی ایله متأثر اوله رق - ایرانیک وصف قومیسنی آتیشلردی . مع مافیه بونلر اهالی اصلیه ملحق بر عنصر اجنبی انطباعنی دائماً ویره کیشلردی . رومالیر ایران خلقی ایله ایلک تماسه کلدکلری و قتلرده بو خلقده تورانیلک قاننک و طبایعنک علائمی کوریلپوردی . ایرانده قرار قیلان تورانیلری عن اصل ایرانی بولونانلر کندی مدنیتلری و کندی طریق مذهبلری واسطه سیله کندی قومیتلرینه تقلیه اوغراشیورلردی . ایرانیلر مذهب ترویجی خصوصنده مهمک بولونقلری حالده اصلاً تورانه منسوب اولانلر کندی روحانی ذهابلرینه تمسکده لاقیدی کوسته درلردی . ساسانیان دورنده ایرانده باشدن باشه انفاذ احکام ایدن زردشت مذهبی دولتک قوای سیاسی سنکده برواسطه سی صایلیوردی . بو مذهب ایرانده برخیلی زمان وحدت ملیه نک معین مغویسی اولدی . بالاخره شرقی رومالیق ساسانیان ایرانلیغی ایله ، خرسیتیان کنیساسی دخی زردشت مذهبی ایله قارشى قارشى به کلدکلرنده گاه برطرف وگاه دیگر طرف آنجق قسمی موفقیتلر آلدله ایدوب طور یوردی . عاقبت غالب بر قوه مغویه بی حائر اولان ییکی بر عنصر یعنی (امت محمد) میدان مصارعده پیداویش و مغوی مسابقهده دخی ابراز تفوقه باشلامش ایدی .

ایلریدهده ذکر ایده جکمز اوزره اورته آسیایه سرپلمش بعض جماعات واردرکه آوروپالی مؤلفلر طرفندن « تورکی » تسمیه ایدیلان بو طوائفک نسبت اصلیتلری دخی مونغول کوکینه ایصال اولونورسهده بونلر دخی هند آوروپائی ویا (آریه ن) صاییلان احزاب بشریت ایله خیلی قان قاریشیدر مشلردر . بونک احزابندن اولانلر شرقدن غربه طوغری نه قدر اوزاقلاشمشلر ایسه مغولیک سجایا و اوصافندنده اونسبتنده تجرد ایتشلردر .

نیته کیم « تورکی » طوائفک جهت شرقه دوغری سرپیلوب قالانلری - شرقلیقلری نسبتنده طونغوز و یامغول دینیلن خلقک اشکال جسمانیه سنه مشابعت کوسته درلر و دها طوغریسی تمامیه آنلرکی کورینورلر . واقعا بک اسکی زمانلرده بو ایکی متفرق خلقک یعنی تورک و مغول طائفه لرینک اجداد اوله لرینک بر عرقدن چیقدیغنده شبهه یوقدر . لکن یکدیگرندن تباعد و وقوعه بناء موضعی نفوذ فارقه لری حدوثی طولانیسیله بونلر برلرندن تباین ایتشلر و مرور زمان ایله تمایز اوصاف آرتدجه آیری و غیری بشریت کتله لری حاللرینی

المشردر. ینه بومناستله ذکر ایدینه بیله چکی اوزره مونغولی اصلیتدن انبعث ایتش اولدقلری تخمین اولونان اخزاب بشریه وقتیه اورتہ آسیانک غربندن آوروپایه کچمشلردر. « مغولی » شمالی و دالندن چیقان و روسیه ده متوطن اولان بعض جماعات ایله فینلاندا لیر و مجارلر آنلردن صایبورلر .

استطراء

اورته آسیاده تورکی طائفهلرندن بعضیلرله قان قاریشیدیران بعض جنس خلقی (هندو آوروپائی) دییه توصیف ایدیورلر؛ عجباً بو تعبیر ایله نه مراد ایدیور؟ جغرافیا ، تاریخ ، علم اجناس بشر حقنده کی بعض آنارده هندو آوروپائی ، هندو جرمانی ، آریین کبی تعبیرله تصادف ایدیور . بونلرک افاده ایتدکلری مفهوملرده عمومیت اوزره بر مغلقیت حکم سورمکده در . بونلردن « هندو جرمانی » سوزینی پکده قاله آلمایم ؛ بونی آنحق بعض آلمان علماسی بالالترام موقع استعماله چیقارمشلر . پک شایع اولان (آریین) تعبیرینه کلنجه : بوده خیلی مناقشه یی موجب اولش بر سوزدر و بعض مؤلفلر بونی منحصر آ هند و ایران لهجه لرینی افاده ایتک اوزره قوللانونرلر . او حالده بزجه بوراده ملاحظه ایدیه جک تعبیر یالکنز (هندو آوروپائی) ترکییدر . آمریقانک (پرستون) دارالفنونی علم اشتقاق معلمی (بندهر) نام ذات « هندو آوروپائی » عنوانیه یازدینی براندره دیورکه : « حجر دورینک صوک قسمنده [*] دنیانک برجهتنده برخلق کتله سی ویا بعض خلق کتله لری یاشامش ایدی که بونلرک قوللاندقلری دیلدن آسیاده هند و ایران خلقلرینک لسانلری ایله آوروپاده قدیم یونانلیرک ورومالیرک و بونلردن ماعدا اسلاولرک ، سلتلرک ، جرمانلرک ، بریتانیالیرک و آمریقای شمالی و جنوبیده آوروپائی اصلیتلردن متحدث ائم جدیده نک و سائرلرینک لسانلری تولد ایتمشدر . یعنی آسیانک ربع میلیون قدر افرادی احتوا ایدن بر قسم بشریتی ایله آوروپانک همان کلیسنه یاقین امتلری هند آوروپائیدن منشعب اولان لسانلرده تکلم ایتمکده درلر . » [**]

[*] حجر دورینک صوک قسمی ایچون ویریلن اسم Neolithic در . دور مذکورک ابلک قسمنده Palaeolithic دینور . قسم اوله عائد اولقی اوزره آلدۀ ایدیلن آلات حجریه قاباجه یونتمش چاقاق طائفی کبی شیلر اولدینی حالده قسم اخیره متعلق اولان آلات حجریه آبی شکلرده چوریلش ، بارلاقلش شیلردر .

[**] مستهلری مجارلرک ، باسقارک ، فینلاندا لیرک لسانلیردر .

اورته آسیا واقفیمی .

بك بویوك بر خطه عالم اولان اورته آسیاده کوریلن جولان طوائف یعنی آقینلر ومهاجرتلر باشلیجه تحولات اقلیمیه دن ایله ری ککشلردر . تحولات اقلیمیه ایسه جغرافی وضعیته تأثیر ایتمش وجغرافی وضعیت دخی طبیعتیه اورالرده کی سکنه نك تگون تاریخیسنده مؤثر اولمشدر . اورته آسیاده کی تبدلات اقلیمیه و تحولات ارضیه نك تأثیراتی مناسبتیه آمریقالی (نه لوهت هایتینگتون) نام ذات (آسیانك نبضی) عنوانلی کتابسده (صحیفه ۸ - ۱۳) دیرکه :

« آسیای وسطی تاریخنك زبده اساسیه سی او خطه نك صحنه اولدینی تبدلات اقلیمیه حقنده کی وقوفدن منتظر اولان شی ایله توافق ایدر . بناء علیه مساعد بولونان تبدلات ، رفاه و ترقی دورلرینه تصادف ایلر و حال بوکه غیر مساعد تبدلات ، دوشگونلک و تناقص ایله همدور اولور . کچن ایکی بیک سنه قدر بر زمان ایچنده آسیای وسطانك اکثر جهاتسده قوراقلغه طوغری بر میل متبادی مشاهد اولمشدر . اُك چوق قوراقلق حاصل اولان حوالیده آلوریشلی مرعالر و اراضی مزروعه اکسیلمش مملکتک سکنا اولق قابلیتی آزالمشدر . قوراقلغك درجه سنده کی نسبت زیاده اولان یرلرده یبوست مزایده دهشتلی فلاکت حاله ککش و قیتلقلر ، صیقیتلر تولید ایتمشدر . بوکی احوال ایسه جنك وجدالك ، مهاجرت و التجانك اسباب مؤثره سندنذر . جنکک و مهاجرتلر یوزندن خاندانلر و دوللر سقوط ایتمشدر . اورته آسیایه دوشن یا غمور مقداری اوقدر آزدرکه بر خیلی ابرماقلر بویوك ده کیزلره قدر جریان ایده مزلر . بناء علیه شرقدن اعتباراً غربه امتداد ایدن اوچ بیک میل قدر بر مسافه یی شامل اولان بوتون او خطه قابلی دهره لری حاویدر قوراقلق سببیه درکه - جای بویلی و یا غمورلی یوکسك پلاطولر مستننا اولق اوزره - چوق یرده حیات نباتاتدن آز اثر کوریلور . او مملکتک اونده بر قسمی بیه دائمی صورتده مسکون بولونماز . ارضك اقسام باقیه سی یا تمامیه چولدر و یا چولک حیات نباتاته معین اوله جق صورتده معدل اولان اشکالندن عبارتدر . بورالرده یازین اووالر بك صیجاق ، طاغلر صوغوق اولدیغندن دائمی تمکنه قابلیتی بولونمازلر . بوندن طولانی اورالرده خلق نهرلر بوینده کی قابل اسقا وادیلرده یاشارلر و یا کوجه به حالنده بر بردن دیکرینه طولاسه رق مالک اولدقلری حیوان سوریلرینی اولتلا نه جق مرعالر آرارلر . اهل صناعتن بولونان جماعات یوق کیدر و موضعی بازارلردن ماعدا مراکز

تجاربه دینه جک یرلر بولونماز . دواملى صورتده زراعتده بولونه بيله جک اهالى ده يوقدر . »

اورته آسيانك شمالى باشدن باشه سيرييا خطه واسعه سى تشكيل ايتديكى كى شرق طرفلر ندهده مغولستان ، مانچوريا خطه لرى كائدرلر . بوسوك ذكر اولونان ايكي الكانك صفت اسلاميه سى اهميت سذر . آسيانك اقصى شرق سنده كى حوالينك اك معظم ومه سى چين الكاسيدر . چينلر آسييا خلقنك ثلثى تشكيل ايدده جک قدر كثر النفوسدرلر . اك اصلى وقديم اولان چينلر ك ماهيت عرقه لرى هنوز قطعتله تثبيت ايديله مه مشدر . شمالى چينلر ده تاتارلقه قرابت كورنلر واردر .

چينده كى صفت اسلاميه نظر تبعمى جالب اوله جق قدر اهميتى حائرر وصيره سى كلنجه آندن ده بحث ايديله جكددر .

اورته آسيانك جنوب شرقيه مائل اولان جهتلرنده كى حوالى واسعه يه توركستان اسمى ويريلوركه بوده باشليجه روسيه توركستانى ، چين توركستانى ديه - اعتبارى اوله رق - ايكي يه تفريق اولونور . افغانستانك آسييا وسطايه طوغرى امتداد ايدن اجزاي اراضينده افغان توركستانى تسميه ايدنلر واردر . چين ايله اورته آسييا آره سنده كى ممالك كن اولان تيت خطه سى صفت اسلاميه مالك بولونما ديغدن موضوعمزدن خارج قالور .

اقصى آسييا .

آسييا قطعه سنك بنه اساسيه سندن منفك اولان چاپونيا جزاير طويله سى خلقى فى الواقع (مونغولى) عرقت تماماتندن اعتبار ايديلور سده مذكور قطعه نك آنا طوبراغى ايله او اطهر آره سنده كى مسافه بحريه خيلى اوزوندر و چاپونيا آسياده كى حوالى متجاور دن كرك طبيعت جغرافيه جه وكرك خلقنك سجايا سنجه وانكشافات جسمانيه سنجه خيلى فرقيدر . اوملكت بر وصف اسلامى بى حائر اولما ديغدن موضوعمرك خارجده قالور . جنوبى آسييا ممالك كنند هندوچين وسيام كى يرلر ك خلقنده وصف اسلامى يوق كيدير . (مالهيا) شبه جزيره سنه كلنجه : اوملكت خلقى آره سنده مسلمانلق خيلى وسعت انتشار بولمشدر .

آسيانك بوجهت جنوبيه سنه ياقين اولان ايربلى اوقاقلى بر طاقم اطهر واردر كه

(ماله‌یا) جزایر مجتمعه‌سی اسمی آلتنده ذکر اولونورلر. بو آطه‌لر (ماله‌یا) شبه جزیره- سنک [*] قسماً غرق اولمش بر امتدادندن عبارت ظن اولونور .

(شرقی ایندیا) اسمیله‌ده یاد ایدیلن بو آطه‌لر اراضیسندن بعضیلرینک مغروقت سببیه یکدیگرندن افتراقلری بالنسبه پکده‌قدیم ادواردده وقوع بولمش ظن ایدلز. مختلف بر مسئله اولمقله برابرینه کرک علم ارض و کرک علم حیات بشر Biologie اربابی بو آطه‌لری غربی و شرقی اولمق اوزره ایکی به تفریق ایدرلر. غربی اولان قسمده کی آطه‌لرده ساکن اولان ناس کتله‌لری انتساب عرقی جهتیله آسیائی صاییلورلر؛ چونکه اوطوردقلری یرلر آسیا قطعه‌سنک بعض اجزاسی غرق اولمش مربوطاتندن عد اولونور. آسیا قطعه‌سنک بالاده ذکر ایتدیگمز ساحه سطحیه‌سی مقدارنده بو کی آطه‌لر داخلدرلر. بعضیسی پک بویوک اولان بوجزایر یالکز علم ارض جهتیله دکل هم‌ده سکنه‌سنک احوال و اطوار متشابه‌سندن طولایی آنتولوژی علم‌نجه‌دخی آسیانک تمماتندن صاییلور. او جزایر متدنه‌نک شرقی اجزاسی ده‌اعتیق ادواردده وقوعه کلش اولان تحولات ارضیه صیره‌لرنده باشلی‌باشنه بر قطعه ارض تشکیل ایتش اولان آسترالیا اراضی‌سنک انفکاک ایتش اجزاسندن صاییلورلر. شرقی جهتنده یاشایان ناس کتله‌لرینک فارق‌لرندن بری‌ده دنک تنک زیاده‌جه سیاه اولماسیدر. بوندن ناشی اولمق کرکدرکه اوناس کتله‌لرینک اوطوردقلری آطه‌لرک هیئت مجموعه‌سنه (ماله‌ن‌زیا) اسمی‌ده ویریلورکه سیاه رنگلی انسانلرک اوطوردقلری آطه‌لر معناسنه کلور.

بروجه‌بالا ذکر ایدیلن جزایرک غربه دوشن و آسیایه‌یاقین اولان جهتلرنده کی صوماطرا و باخصوص جاوا آطه‌لرنده نفوذ اسلامیت بویوکدر و هر حالده اوتوز میلیوندن آشاخی اولماسه کرکدر. مع‌مافیه اسلامیت جهت شرقیه‌ده کی آطه‌لره طوغری دخی توسع استعدادی کوسترمشدر. نته‌کیم پروفه‌سور آرنولدک لسانمزه (انتشار اسلام تاریخی) عنوانیه طرف عاجزیدن نقل ایدیلن کتابنده بو حقیقت کوریلور.

استطرا

(ماله‌یا) شبه جزیره‌سی قربنده اولان صوماترا و جاوا کی آطه‌لرک آسیا قطعه‌سی اجزاسندن عد اولونماتندن طولاییدرکه بعض مؤلفلر قطعه مذکوره‌ی مهد بشریت اوله‌رق [*] بعض تورکه کتابلرده بو شبه جزیره‌یه (مالا) (دینلیور؛ حال بوکه (مالا) (مالایا جزایرندن یالکز بریسنک اسمیدر.

تلقی ایتک ایسته مشردر ؛ شبه بشر و شبه نسناس بر مخلوقه منسوب صایبلان الکاسکی قافاطاسی جاواده بولونمشدر ؛ شوبله که : (دو بوا) Dubois نامنده کی هولاندالی عالم ۱۸۹۱ سنه سنده جاوا آطه سنده کائن ترینیل - نام محله تدقیقانه بولوندینی صروده طبقات ارضیه ایچنده بعض مستحائله راست ککش و بولونینی باشلیجه بقیه رأسک تمیل ابتدکی مخلوقه Pithecanthropus Erectus اسم علمیی طاقلمشدر . بونک معناسی مستقیم القامه مشابه بشر نسناس اولق اوزره تعریف ایدیه بیلور . مع مافیه بو مستحائیه مذکور جزائر مجتمعده جنسی بولونان و Gibbon کیون دینیلن قویروقمز واوزون قوللی نسناس کییره منسوب عد ایدنلرده واردر . بوجهتله آسیانک مهدبشر بولوندینی نظریه سی ینه مختلف فیه بر مسئله اوله رق قالمشدر .

مونغولی اصلیت و مغولر .

آسیانک باشلیجه الکالری ایله بونلرک خلقاری حقنده عمومیت وجهله اشارتده بولونقدن صوکره بوقطعه ده کی بی بشرک الک بویوک بر عرقیت اساسیه سنه یعنی « مونغولی » دینیلن اصلیته نسبتلری عطف وارجاع ایدیلن اوج مهم شعبه عرقیتک یکدیگریله اولان ارتباط نسلیتلرینک شکلنه نظر تدقیعزی چوره لم :

اول امرده شوراسنی قیدایده لم که « مونغولی » سوزی - مقدا دخی ایضاح ایدلدیکی اوزره - بر تعبی علمیی اولمشدر و اعتباری صورتده برچوق آسیائی طائفه لک منسوب بولونقلری بی بشر کوکی معناسی افاده ایدر و بعض مؤلفر طرفدن شمالی و جنوبی اولق اوزره بر تقسیمه تابع طوتیلور . شمالی اقبسامی میاننده مانچولر ، مغولر ، قوریلر ، تورکیلر ، و بر درجه قدر فینلاندالیلر ایله مجارلر ذکر ایدیلور و جنوبی قسمده چاپونیلر ، چینیلر هندوچینیلر ، (مالهیا) دینیلن اجزای ممالکک بعض اهالیسی - ورقوله کوره تیتیلر - داخلدرلر . لکن « مغول » دیجه یالکز اصلاً مغولستانه منسوب اولان زمرة بشریت معناسی آکلاشیلور . مقصد مزئی باشقه بر وجهله ایضاح ایدلم : « مونغولی » ایله « مغول » سوزلری آره سنده کی فرقی کوزتمک اوبابده کی قومیت ماده سنک آکلاشیلماسنه مدار اولور . تعبی لک برنجیسی یعنی « مونغول » پک واسع بر معنایه آینه رق مثلاً بر بردن اوزاق دوشن و پک قارق کورینن چینیلر ایله تورکیلرک اساسدن منشعب اولش اولدقلری کوکی ایهام ایدر . حال بوکه ایکنجیسی یعنی « مغول » سوزی - نسبتاً طار بر معناده اوله رق

مغولستان دیارینک خلقنه واساساً مغولستاندن اطرافه طاغیان بعض طوائفه اطلاق اولونور . احوالده مغولستان زره سیدر ؟ علی الاطلاق مغولستان واسع بر دیارددر وحق چین مملکتی قدر وسعتلیدر . ایچ وطیش مغولستان اولوق اوزره ایکی یه تفریق ایدیلور . بو خطه واسعه نك براوجی غربده روسیه تورکستانی حدودینه قدر امتداد ایدر و دیگر اوجلری ایسه شمالده طومسق حدودینه ، شمال شرقیده ماورای بايقال طرفلرینه تقرب ایلر و شرقده مانچوریایه و جنوبده سدچینگ کچدیگی یرلره قدر منهی اولور .

طبیعیوندن (ده نیکر) مغولستانه منسوب اولان خلقی باشلیجه اوچه آیرر : (۱) غربی مغوللر ویا قالموقلر ، (۲) شرقی مغوللر ، (۳) بوریاتلر ؛ فقط کرک قالموقلرک و کرک بوریاتلرک قسم کلیسی مغولستان حدودینی آشوب غربه و شماله طوغری هجرت ایتشلردر . مثلاً قالموقلرک بر قسمی آوروپا قطعه سینه طوغری کیده رک وولغا حوالیسنده تمکن ایتشار و بوریاتلر سیر یاده قرار قيلمشلردر .

اوستیاقلر ، آلتایلر دخی اطرافه طاغلمش مغول احزابنددرلر . خالص مغوللرک بعض احزابی ده « مغولستان » عنوان جغرافیسی آلتنده معروف اولان دیارک شرقه و مانچوریا حوالیسنه دخی یرلشمش بولونورلر . اک شمالی اولان آسیا حوالیسنده عشیرت حالده یاشایان مغوللره « مغولی شمالی » اسمی ویرنلر واردر .

بوکی مغول طوائفی افرادندن چوغنی صفت اسلامیه یی اکتساب ایتش بولونما مقده در . بعضاری ظاهر حالده مسلمان صفتنده طائمش اولسه لر بیله یته شامانیلک کی بر بتپرستلیکک اعتقادات باطله سندن تجرده موفق اوله مامشلردر . احوالده اقوام اسلامیه نك آنوگرافیسنه عائد اولان بر بحثده بو بتپرست مغوللرک ذکر لرینه هیچ ده محل بولونماقی لازم کلور دییه بر سؤال وارد اوله ییلور . شو قدر که اسلامیتک علویت روحانیه سی ایله اتصافدن صوکره بودینک خادم خیری وعصر لرجه مؤسسات اسلامیه نك مدافعی بولونمش اولان تورکلرک و بونلردن « تاتار » نامی آلتنده معروفیت آلان قسمک اصلیتلری آسیاده وقوعه کلن انشعابات عرقیه دورلرندن مقدم « مونغولی » لکه نسبت ایدلیدیکی ایچون « مونغولی » کو کدن صاییلان و « مغوللر » دییه معروف اولان بالاده اسملری مذکور طوائف حقنده بعض مرتبه بیانانده بولونمق مقصده موافق دوشمشدر . مغوللر ایله تورکیلر آره سنده موجودیتی فرض ایدیلن عرقیت اصلیه هموصلفنه کلنجه : اول امرده شوراسی تهالکله توضیح ایدلک لازم کلور که تورکلک شرقدن غربه طوغری نه قدر

اوزون مسافه لره طوغری شد مراحل ایتش ایسه مغولی صاییلان وصف و سجه دن ده اونسبتده تجرد ایله مش و غربی تورکک بعض زمره لرنده هیچ بر مغولی اثر عرقیتی بولونماشدر .

تورک احزابنک غربی قسمی آره سنده - عثمانلیغک زوالنه رغماً - حالا آوروپا محررلری طرفندن «عثمانلی تورککری» دییه یاد ایدیلن بز تورکک مغوللق ایله هیچ بر مناسبتی ، ارتباطی ، احتلاطی ، قان وحدتی بولونمایان بر ملتز . نسلیتلرینک مقدراتنده آز چوق ثمانلت کوریلن مغوللر ایله شرقی تورککله کلنجه : مغولستانلیر بر کتله مرتبطه تشکیل ایتدککری حالده «تورکی» نسلیتدن اولان افراد ناس متفرق زمره لره آیرلمشدر . بعض جهاتده مغولی و تورکی طوائفک یکیدن احتلاطی وجوده کلش اولدیغندن اوکی ارتباط و احتلاطک وجود بولدیغنی طوائفه «تورکی مغولی» اسمنی ویرنلر اولمشدر . بویولده کی احتلاطک زیاده سیریاده کورولمشدر . آوروپا مؤلفلری طرفندن «تورکی» نامی آلتنده ذکر ایدیلن احزاب ناس هر حالده مغولیلکک آنجق شمالی قسمیه رابطه اصلیت اراثة ایدرلر و بر چوغی هندو آروپائی لهجه لری قوللانا بنی بشر افرادیه خیلی قان قاریشدر مشلددر . «تورکی» تسمیه ایدیلن دیگر طوائفدن هربری جغرافی جواریتیه و تاریخنک مقتضیاته کوره جسماً و فکرآ غیر مرتبط بولونمقده درلر . اومتفرق طوائف اتراک یالکز لسان جهتیله و بعض مرتبه حرث عرفانی صورتیه نشانه وحدت عرض ایدرلر .

شیمدی بوموضوعده بزى داها یاقیندن علاقه دار ایده جک بر بحث حقنده آوروپا مدققلرندن بعضلری طرفندن سرد ایدیلن مطالعاته کوز کزدرلم :

تورکلمه اصلیت .

چینه سه لرحه تدویساتده و تدقیقات علمیه ده بولونمش اولان انکلز محرری پروفه سور (پارکر) چینیلرک «تاتارلره بیک سه لک مناسباتی» حقنده کی اثرنده دیورکه :

«چین خطه سنک شمالندن اطرافه یاییلمش اولان (تورکی) خلقنک اجداد اولیه سی - عشیرت اسمی اولان (آهنا) عنوانی طاشیان - (هی یونغ نو) عائله لرندن مرکب زمره ناس ایدی . چین ایمپراطوری (توبا) بو (هی یونغ نو) لرک رئیسارندن (تسونغ) ک حدود ممالکئی چینه الحاق ایتدیکی زمان (آهنا) طائفه سندن بن یوز قدر عائله افرادی

شمال طوائفندن (جوهن جوهن) لرك اراضيسنه قاجوب التجا ايتملاردى. بونلر برچوق بطنلر (قانسوه) شهرينك جوارنده كائن (كين شيان) يعنى (آلتون طاغ) نام محلك جنوب ياماچلرينى اشغال ايدوب قالمشلردى. (هئ يونغ نو) رئيسى بولونان (تيسونغ) قتل ايدلد كدن صوكره آنك طائفهسى (آسنا) حزبنك اداره سنده بولونمى قبول ايتمشيدى. مذكور ياماچلرده كى تپهلردن برى مغفر شكلنده بولونديغندن (تورك) علم قوميسى اساساً اورادن مأخوذدر. ازمنه اخيره ده بيله بعض توركى لهجه لرنده (تورك) لفظى مغفر معناسنده اوله رق قوللا تلمقه ددر. بواهميتسز تپه لرك سلسله سى ايله مغولستانك غرب طرفلرينه دوشن آلتاي طاغلى آره سنده اسم مشابهي بولونماسى بعض فرانسز محررلرينى توركلرك منشأ اصليلرينى (غوبى) چولازدن شماله دوشن يرلر اولمق اوزره كوسترمك خطاسنه دوشورمشدر. »

بروفه سور (باركه) توركى اصليتك برديشى قورتدن انبعث ايتديكى حقنده كى حرافه نك شيوعى دخى مذكور فرانسز محررلرينك خطالى صورتده قيد ايتمه لرينه اسناد ايديبور.

بوز قورد ماصالى .

باركه رك بوادعاسى بزه (بوز قورد) مصالنك انواعى و جهات شيوعى حقنده برقاچ سوزسويك فرصتى ويرر ؛ شويله كه : اقوام ابتدائيه دن همان هبرى كندى اصليتى - حرافات شكلنده اوله رق كنديسنجه محترم ويا مقدس بر مذبأ عجيبه ارجاع ايدك لشدر . كنديسنى قوردن انبعث ايتمش فرض ايله مك ويا قوردى موقع احترامده طوتمق يالكزاورته آسيانك شرقرنده ظهور ايدن مغوللره ويااورته آسيانك بعض توركى طوائفه منحصر دكلدر. آمريقانك قرمزى ده ريلى طوائف اصليه سندن اولوب (ايره قووا) دينيلن عشيرت خلقى مياننده قوردك - وبله كه ده ديشى قوردك - (توهم) صايلديغنى (توهميزم) حقنده مهم بر اثر يازمش اولان انكليز مؤلفى (فره يزه) او اثرينك برنجى جلدنده ذكر ايديبور . (هون) لر ، مغوللر ، تانارلر حقنده كى فرانسزجه تاريخى بزه خيلى معروف اولان (دوكين) نام محرر اوديشى قورد اسطوره سنك آوروپادن رجعت ايدن هونلر واسطه سيله آسيائى وسطايه ادخال ايدلمش بولونديغنى ادعاسى اورته يه سوزر . روما شهرينك ابتداى تأسيسى حقنده كى ماصال بونماستله خاطر لائىق ايجاب ايدر ؛ شويله كه : رومولوس وره موس نامنده كى ايكي زقارداش برتكنه ايجنده (تبير) نهرينه آتيلدقدن وبالاخره قره يه چيقارلدقدن صوكره برقورد طرفندن آمزيرلمشالر !

قورد ماصالی آسیاہ ولو کہ آورو پادن کتورلمش اولسون هر حالده قورد قافاسنی آرمه اوچلرینه طاقق اورتہ آسیالی بعض اسکی تورک طائفہ لر نجہ معتاد ایمش . بوایسہ - ظنمزجہ - برعلامت احترام اولمقدن زیادہ قورد کبی وحشی، سرعت سیرہ مالک، صالدریجی بر حیوانہ غلبہ شکلندہ اولمق اوزرہ یکتیلکی وچیویکلکی افہام ایتسہ کر کدر . هر حالده بعضاً بوز، بعضاً ماوی، بعضاً دیاض اولمق اوزرہ توصیف ایدیلن او معهود دیشی قورد تورکی اصلیتدن زیادہ مغوللرک منشأ لرلہ داهاز زیادہ مناسبتر اولمق اقتضایدر . جنکیزک نسلک ماوی بر قورد ایلہ بوز بر کییکدن انبعث ایتدیکی حقندہ دخی بر ماصال موجوددر . برروایتہ کورہ تورکلرک منشأئی اولمق اوزرہ تخیل ایدیلن مخلوق، بر حیوان دکل (دیشی قورد) معناسنہ کلن و (زہنا) ویا (بوورا) نامنی حائر بر قادین ایمش . هر حالده بیاض ویا بوز رنکلی صایلان اواقانجق قوردی تقدیس ایتک مغوللرہ داهایاقیشور . اویلہ وحشی حیوانی - ادراکی برندہ بولونان - تورکلر موقع تقدیسده طومازلر . بعض کیمسہ لرک بووحشی حیوانی بزہ مال ایتک خصوصندہ کی تشبثلری مقبوحدر . تورکک (توتہ می) اولہماز ؛ تورک محکوم زوال اولان اشیاہ، فانی اولان مخلوقاہ طایمناز و ہلہ حیواناہ هیچدہ صفت تقدیس ویرمز . آنک طابندیغی آنجق کائناتک ناظم ازلی وابدیسی اولان رب متعالدر ؛ ہرشی فانیدر و خلاق الباقی اولان آنجق اودر .

تورکک منشأئی .

(طومسنہ) نام دائیما رقلی مدقق شمالی مغولستاندن جریان ایدن (اورخون) نہری وادیسندہ کشف ایدیلن آثار عتیقہ کتابہ لرینی شیفرہ حل ایدر کبی حل وقرائتہ چالیشدیغی صیرہ دہ « تی یورق » لفظنہ مصادف اولمشدر .

مؤلف (ہہد دون) بالادہ مذکور « انسان عرقلری » عنوانی اثرندہ دیور کہ « تورکلرک ویا چینلیرک دیدکلری کبی - (توکیو) لرک آسینہ ویا (آسونا) ہونلرندن بر شعبہ اولدقلری روایت ایدلشدر . ہونلر چینک غرب جہتندن طرد ایدلکدن صوکرہ - (کہ بعد المیلاد ۴۳۹) تاریخ لرینہ مصادف کورینور) - آلتای طاغلری یا ماجلرندہ قرار قلمشلردی . بعدہ بو تورکلر اورتہ آسیادہ کی کوچہ بہ طائفہ لرک باشلرینہ کچہ رک غربہ طوغری متوجہ اولمشلر ویزانس مرکزی ایلہ مناسباتہ کیریشمشلردی . برمدت صوکرہ دہ شرقی تورکستانی ضبط ایلہ مشلردی . لکن چینلیردہ بوشرق تورکلرینی تاروما ایتمشلردی .

بونك اوزرىنه شرق توركلرى تاريخده اثبات هويت ايدمه يه چك صورتده اورته دن چيقمشلردى. غرب توركلرى ايسه ايران دولتنك وصايتنى رد ايدمه چك صورتده قوتلشمش و بونلرك برقمى از برمدت صوكره آورويا قطعه سى داخلنه قدر ايله رى كيتمشلردى. «ينه بومؤلفك قولنجه «توركى دينلن قومك مأواى اصليسى آساي وسطاده بولو نيوردى. بوقومك شرقى بر حزبى (له ما) نه رى حواليسنده متوطن بولونان ياقوتلرى احتوا ايتديكى كې تاتار تسميه ايديلن جماعتلرى ده شامل بولونور. توركى نسلليك مركزى زمهره سى قيرغيزلرى، قازاقلرى، اوزبكلى وسائره ي احتوا ايلر. مع مافيه قيرغيزلر توركى قومك خالص الدم احزابندن صاييلمازلر؛ زيرا بونلرك جنوبى مغوللر ايله احتلاطك محصولى بولوندىقلرى فرض ايديلور. توركى نسلليك بر غرب قولى بحر حزرلك شرق طرفلرنده كې توركملى احتوا ايله مش اولدينى كې ديكبر بر شعبه سى ده آساي صغرايه كيدن واورادن آورويا طوراغنه كچن عثمانيلرك اجدادىنى شامل بولونور.»

نورك و تاتار انشعابى.

مؤلف (همه دون) بالاده التقاط ايتديكمز فقره سنده توركى قومك تاتار دينلن جماعتلرى شامل اولديغى ذكر ايديلور. بوتاتارلىق انشعابى حقنده جنوره دارالفونى (آنتروپولوژى) معلمى (اوزن پيتار) دخى «عرق و تاريخ» عنوانلى كيتابنده دييور كه: «مغول لفظنده خيلى مهميت واردر؛ بو مهميت ايسه (توركى) عشايردن برى اولان (تانا) ويا (تاتار) لرك نامنى مغوللره ويا (مونغولى) كوكدن صاييلان بر چوق طائفه لره تشميل ايتمكدن ايله رى كلىشدر. تاتارلرده مهميت ويا مغلقيت عرقيه كورونمى سى و تاريخك آنلرى مغوللر ايله قارىشديغى مطالعه سى حقيقت ده كيشديره مز. انسان اوبابده كې تدقيقاتى تعميق ايتدكه تاتارلرك باشليجه «توركى» عرقندن بولوندىقلرى نتيجه سنه واصل اولور. شه سز تاتارلر مياننده برخيلى مغول اوصافى كوريلور. بونلرك بورونلرى، ياناق كمىكلرى، كوزلرى چوق كره مغوللر ككىنه بكزر. لكن بو عرقى اوصاف تاتارلرك اكثريتنده بوقدر و حقيقت حالده تاتار جماعات مختلفه سى هم توركى هم ده مغولى اوصافى ارايه ايدرلر. مع هذا تاتارلىق ايچنده برخيلى صنوف ناس واردر كه بونلرك افرادىنك طامارلرنده بر دامله بيله مغول قاننى بولونماز. تاتارلر بعضاً آره سنده ياشادىقلرى ديكبر مسلمان طائفه لرنندن ده چوق كره تفريق و تميز ايديله بيلورلر؛ مثلاً دينداشلىرى اولان توركلردن

فرقلیدرلر . قولاقلری بویوک اولور ، وجودلری تورکلرک وجودلری درجه‌سنده قیللی اولماز . تاتارلرک یوزلری داها طولغونجه اولور و یاناق کیمکیری داها فیرلاق بولونور و بورونلری داها باصیق اولور . تاتارلرده کی جته قامتی تورکلرده کی متوسط جته قامتندن داها آشاغی بولونور . تاتار قوتلرینک وجوده کتوردکلری دولتر دوام ایدمه‌مش اولدیغندن الیوم بر تاتار حاکمیتی موجود دکلدر . تاتارلرک آسیای غربیده ، روسیه‌نک شرق و جنوب جهتلرنده بالقانلرده و حتی لیتوانیاده و تورکیا طوبراغنده احزاب متفرقه‌سینه تصادف ایدیلبور . بعض محررلر تاتار طائفه‌لرنده کی تنوعی بسیطلمشیدیرمک ایچون شو تصنیفی یاپارلر : (۱) آلتای حزبی ، (۲) سیریا حزبی ، (۳) قافقاس حزبی ، (۴) اروپا حزبی .

تاتار کیملره دینیلور ؟

شیمدی تورک جهاننده متفرق بر عنصر اولان تاتارلق نه وجهله وجود بولمشدر و « تاتار » کلمه‌سی نصل شایع اولمشدر آنی آکلایلم :

عروق بشر مؤلفی هددونه کوره تاتار سوزی بر مغول کلمه‌سی اولان « تاتان » دن مشتق کورینور . (تانا) ویا (تاتان) ایسه جماعت مقارنیه ویرلمش بر علم ایدی . اسکی زمانلرده « مغول » کلمه‌سی ایله قاریشدیریله رق قوللانیلان « تاتار » لفظی بالاخره تفریق و تمیز ایدیله رک مختلف تورک طائفه‌لرینه اطلاق ایدلمشدر . تاتارلرله چینلیرک بیک سنه‌لک مناسباتی حقنده کی اثر صاحبی پروفه‌سور (پارکر) ه کوره تاتار لفظی اسکی زمانده چینلیر وفرنکلر طرفلرندن مبهم و غیر معین صورته استعمال ایدیله کلمشیدی و میلادک ایکنجی قرنندن اعتباراً بولفظ صحایف تاریخده کورولمکه باشلامشیدی . « تورک » تعبیری کبی « تاتار » سوزی ده اوافق برعشیرت علمی صورته قوللانیلوردی . (آنتولوژی) عنوانلی اثر مبهم مؤلفی (کین) ه کوره « تانا » ویا « تاتار » لفظی مونغولی اصلیه منسوب اولان مانچولرک ویا طونغوزلرک لهجه‌لرندن مقتبسدر و اوچقی ویا کوچه‌به معنارینه کلور . نظریه‌سنی توضیح ایچون بومؤلف بیانات آتیده بولونیور :

« مغوللر کبی اساساً (مونغولی) کوکدن انشعابلری فرض اولونان تاتارلر جنکیز خان طرفندن بر امت واحده خالنه صوقولمشلر ایدی . جنکیزک کنیدیسی بابا جهتندن مغول و آنا جهتندن تاتار ایدی . آنک اوردوسنک پشدارلرینی اکثریتله تاتارلر تشکیل

ایدیوردی . بویه جه غربه طوغری توسیع حاکمیت اولوندیجه تاتار عنصری فائق بر وضعیت کچمش ایدی . ایشته اساساً (مونغولی) کوکدن صاییلان بر عشیره علم اولان (تاتار) لفظی مغوللرک غرب قولنه عنوان اوله رق کچدی . حال بوکه بو غرب زمره سنک اسم خاصی اسکیدن بری (تورکی) ایدی . شو قدرکه بوتورکیلر مغول احفادنن بولونان خانلرک تحت اداره سنده ایدیلر . کوتلی قیپچاق ایمپراطورلنی پارچه لندقدن صوکره بونک اقسای تاتار خانلری طرفلرندن اداره ایدلمکه باشلادی . ایشته بو وجهله سیریلا تاتارلری ، قازان تاتارلری ، استراخان تاتارلری ، قیریم تاتارلری کبی تعبیرلر وجود بولمشیدی . حقیقت خالده ایسه بونلر جنکیز خاندانه منسوب تاتار امراسی طرفندن اداره ایدیلن (تورکی) طائفه لک افرادی ایدیلر . بوافراد کندیلرینه (تاتار) دینلمه سنه اعتراض بیله ایدرلر و کندیلرینی و قوللاندقلری لسانی (تورکی) تسمیه ایتمک میانی کوسته ره ککشلردر .

خلاصه کلام : مؤلف (کین) بالاده کی فقره سنده جنکیز اوردوسی پیشدارلرینک اکثریت اوزره تاتارلردن متشکل اولدیغنی قید ایتشدرد . حال بوکه مؤلف (اوژن پیتار) داها ایلری کیده رک مذکور اوردو پیشدارلرینک دکل حتی جنکیزک حرکته کتوردیکی بوتون اوردونک تاتارلردن مرکب اولدیغنی سویلیور .

هونلر ونورکلر .

مؤلف (یارکدر) آوروپا مذققلری ایچنده (هی یونغ نو) ایله (هون) لر آره سنده وحدت هویت آرایانلرک سوزلرینی تأیید باینده چینیلرک کندی مملکتلرینک شمالنده بولونان واسب سوار ، چیک ات آکلی ، ات سودندن یاپیلمش ایران شاربی اولان شمالی کوچه به لره ویردکلری عنوانک آوروپالیرک واسب سوار ، چیک ات آکلی ، ایران شاربی بولونان و آوروپانک شمالندن اینه رک جنوبه طوغری استیلایه قویولان کوچه به لره ویردکلری عنواندن باشقه برشی اولمدیغنی فکرنده بولونور . بو مناسبتله شو نقطه یی خاطر لایه لم که تورکی عرقی (هی یونغ نو) لردن اخذ هویت ایتشدرد . (هی یونغ نو) دولت متوسعه سنی ترکیب ایتش و اوصاف نمائیه مالک بولونمش اولان متعدد عشایره (تورکی) لفظی اطلاق ایدلش ایدی .

بومؤلف داها ايلهري كيدەرك آوروپانك شەل طرفندن آقین ایدەرك اینن كوچه به هونلرك اورالردە ظهورى (هى يونغ نو) قوتنك چينلير طرفندن طردندن صوكره وقوعه كلديكى قيد ايدر . ينه بومؤلف (هى يونغ نو) لرك و (هون) لرك يونانلير و ايرانيلىر ايله تماسه كلش اولان و يونان مؤرخى هەردەوت طرفندن و يريلن بر اسمە استناداً آوروپا مؤلفلىرى جانبدن (سىتى يەن) تسميه ايديلن طائفة قديمه ايله آنوگرافى مناسبلىرى اولديغى فەكرندە بولونور . (هون) لرك آوروپادەكى استيلا حرەكليرينك پك وحشتكارانه اولديغى آوروپا مؤرخلىرى شەتلى بر لسان ايله قيد ايدە كەشلىردر . لىكن آتيللا استيلاسندن بونجه عصرلر صوكره آوروپالير طرفندن توسيع مدنيت ادعاسيله شەرقە وقوعه كلن ضبط مستملكات تشبەثانندە (هون) لرك حرەكەتە خيلى نظيرەلر يابىاش اولديغىدن نرنك مؤرخليرينك (هون) لره تەخصيص وحشت ايتەليرينك معناسى قالماش كيدير .

اينجندە توركى اصلية منسوب بونجه تانار بولونان مغول اوردوليرينك شەرقە وقوع بولان حرەكات استيلاكارانه لرنندەكى آثار وحشتە نقل كلام ايدىلنجه بوجەقى دە بعض عرب وعجم مؤرخلىرى شەتلى بر لسان ايله قيد ايتەشلىردر . مثلاً عرب مؤرخلرنن ابن الاثير مغول استيلاسندن بلاد اسلاميه نك اوغرايىنى فلاكتلىرى سوزشلى بر صورتە تصوير ايتدىكى صەردە «كاشكى والدهم بنى دنيايه كتورمەيه ايدى دە بن دە بو وقايى يازمق مجبوريت آلمەسندە قالماش اولە ايدم» يولندە بيانادە بولونمشدر . اكر ابن الاثير والدهسى بزمەت داها صوكرە دنيايه كتورمش اولسە ايدى مذكور شەرقلى مستوليرك اسلامە كلدكەن صكرە مدنيت اسلاميه ايتمش اولدقلىرى بونجه بر كزیدە خدمتله حيران قالوردى . مع مافيه ابن الاثير - آناسندن طوغمازدن مقدم - جريان ايتمش اولان وقايە تاريخيه تماميله واقف اولمق لازم كلوردى . بو مؤرخ و بونك امثالى عرب محررلىرى كەندى قومليرينك هدايت اسلاميه مظهريتدن مقدم كوستەرە كلش اولديغى آثار وحشتك مغول ويا تانار مستوليليرينك وحشتلرنن هېچدە آشاغى قالمادىغى بىلملىرى لازم كلوردى . اوصاف مدنيت ا كەتسابندەكى معجزه قوميتدن دكل اسلاميتدن ايلهري كەشدر .

اورنە آسيا نوركلرى .

شيمىدى بوملاحظانن صوكرە توركلك جهاننك اتقساماتى حقندە ديكير براجنى

مؤلفنك وداها طوغریسی مؤلفه سنك (اوزته آسیا) توركلری عنوانلی كتابندن بر آز تفصیلات آلهلم : اسمندن ده آكلاشیلدینی اوزره اصلاً اسلاو اولدینی حالدله انكلتره نك اوقسفورد دارالفنوننده تدریساتده بولونان (ژاپلیقا) نامنده کی بو قادین مذکور اثرنی حرب عمومینك صوكلرینه طوغری بر مقصد سیاسی ایله ترتیب ایتشدر . بزوركلرك بوتون آسیاده کی طوائف اتراکی دائرة اتحاده كتورمكه چالیشدیغمز ذهابنه بناء یازیلان بو اثرده بعضی غیروارد مطالعات بولونمقله برابر توركلك عالمی حقیقده بر چوق ده معلومات مقیده مندرجدر . آنك قولنجه تورك جماعتی شرقی وغربی اولق اولق اوزره اول امرده ایکی به انقسام ایدر . غربی توركلرك اکثریسی عثمانلیقی تأسیس ایدنلرك توحید ایله دكلری تورك طائفه لری ایله آذریلردن تركب ایدر . شرقی توركلری ایسه ایرانی وتورانی اولق اوزره ایکی به انقسام ایتدیریلور . بر طاقم متفرق تورك كتله لرینك « ایرانی » عنوانی آلتنده ذكر اولونمالری احتلاط قومیتدن و بناء عالیه جسمانی تشابهدن زیاده توركلرك ایران حرشك نفوذینی اكتساب ایتلمزدن طولاییدر . شرقی توركلر عنوانی آلتنده توركستانك واورته آسیانك اكثر سكهنه سی وحق مغولستان ایله چینه قدر اولان یرلرده تورك لهجه لری قوللانان طوائف كلور . بونلرك عددی اون میلیونه بالغ دینلور ایسه ده بوده كلشی كوزل بر تخمیندن عبارتدر . روسیه ممالكنك آوروپا جهتنده کی یعنی قریم ، قافقاسیا وولغا کی حوالیده کی توركلرك عددی پك اضغری بر مقیاس اوزره طوتیلهرق اوچ بوچوق ایله دورت میلیون آره سنده تخمین ایدلمشدر . غربی تورك لهجه سی قونوشان آذربایجانلیلر مستثنا اولق اوزره بروسیه لی توركلر لهجه جهتیله شرقی توركلرینه دها یقین فرض ایدیلور .

شرقی توركلر - وضعیت سیاسیله رینه نظراً - همان كافة روسیه به تابعدرلر . آنجق بونك ایکی میلیون قدرینك چین تابعیتده اولدینی ظن ایدیلور . شرقی توركلردن آسیانك دها شرقه دوشن یرلرنده کی طوائف اتراکه (تورانی) دینمه سی اك زیاده لسان وحدتندن طولاییدر . بونلرك بر حزبی « تاتار » عنوان مبهی آلتنده یاد ایدیلورلر و (ایستپ) دینلن ممالكك حدودی داخلنده ، جنوبی سیریاده ، شمالی مغولستانده ، چونغار یاده بولونورلر . بونلر ایراندن دكل چیندن كلن حرث نفوذیه متأثر بولونورلر . مع هذا صوك بطئرده روسلق مفكوره سته دها زیاده معروض قالمشدر . ینه بوراوی به كوره تورانی توركلر آره لرنده یاشادقلری اتملر افرا دینه یعنی روسلره ، چینیلره ، مغوللره نسبتله عدداً

غیرمهم قالورلر [*] بونلرک سیریانک جنوب غربیسی حوالیسندہ یاشایانلرینک عددی یازم میلیونہ آنجق بالغ اوله بیلور . حال بوکه اوحوالی وقتیلہ تورک حرث قومیسنک مرکزی بولومش ایدی .

(تورک وتاتار) عنوانیلہ ذکر ایدیلن لهجهلر جاغاتایجه ، تاتارجه ، تورکجه اولمق اوزره اوچه تفریق ایدلمشدر .

جاغاتایجه ایله تاتارجه - متعدد لهجهلره منقسم بولونمقله برابر - بربرینه تورک لهجهلرندن داها یاقیندر دینیلور . غربی تورکر طرفندن قوللانیلان لهجهلری ده دربند تورکجهسی ، آذربایجان تورکجهسی ، قریم تورکجهسی آناتولی تورکجهسی ، روم ایلی ویا استانبول تورکجهسی دیبه انقسامه تابع طوتانلر کورولمشدر .

جاغاتایجه هپسندن اسکیدر و بونی (۱) اویغور ، (۲) قومان (۳) اوزبک (۴) قازان لهجهلری اولمق اوزره تفریق ایدرلر . تاتارجه تورکجهسنک لهجهلری ده (۱) قیرغیزجه (۲) باشقیرجه (۳) نوغایجه (۴) قومانجه (۵) قره چایجه (۶) قره قالدایجه (۷) مشجراججه (۸) سبریاجه اولمق اوزره برانقسامه تابع طوتلمشدر . اسکی تورک حرفلری (تمغا) دینیلن عشیرت آرماسندن مقتبس فرض اولونوردی واک اسکی تورکی ده ویا اویغورجه ده یازیلان شی مشهور (قوداتقوبیلیک) دینیلن و (اصول حاکمیت) ویا (وقوف مسعودانه کتابی) معنارنده اولمق اوزره مختلف صورتده تفسیر ایدیلن اثر ظن ایدیلوردی . بواثر تقریباً هجرتک بشنچی قرنی ایچنده یوسف خاص حاجب طرفندن یازلمش منظوم بر پارچه اولوب روح اسلامی تقدیس صددنده در . مع هذا (ینسی) حوالیسندہ کشف ایدیلن اسکی تورک کتابةلری (قوداتقوبیلیک) یازیسنک اک اسکی تورکی یازیسی اولمادیغنی اثبات ایله مشدر .

کوچه به حیاته سائق اولان احوال اقلیمه نك اجباری وتورک قومی طوائف متفرقه سنک مخادنت وحدته میلده کی تراخی معتادی یوزندن آسیا ایجریلرندہ مهاجرت جریانلری چوچه وقوعه کلمش و بناء علیه عشایر وطوائف بعضاً بربرینه قاریشه رق احزاب متفرقه نك نام و نشانلری ده کیشه ده کیشه او بایده مغلقیت حصول بولمشدر . بو حال مغلقیتی تفهیم ایچون روسیه اداره سندہ قالان تورکرک ارباب عرفانندن مصطفی چوخایفک بر سوزنی بورایه نقل ایدلم؛

[۰] آسیا ایجریلرندہ کی طوائف اتراکک عددی ۱۸۹۷ و ۱۹۱۱ کی دورلرده آسیای شرقی یی روسلاشدیرمق ایستین چارق دورنده پایلان حسابا ابتدا ایتدیرلایکندن وثوق حائر اوله نماز .

بوذات کندی هویتنی تعیین ایچون :

تورکی قومندن

قایزاق امتندن

اورته اوردا (یعنی شعبه، حزب منفک) دن

قیپچاق عشیرتندن

شاشلی قولندن

طورو عیقهیر حزبندن

اولدیغنی سویله مشدر .

معلوم اولدیغی اوزره تورک قومی - سیریا واقصای شرقده کی بعض اوافق احزاب متفرقه سی مستئنا اولق اوزره - اسلام ایله مشرفدر. اسلامه کلن اقوام بشر آره سنده ایسه تورک قومی درجه سنده بودینک اعلای شاننه خادم اولمش باشقه بر قوم بولونماش اولدیغی ادعا ایدلسه مبالغه لی برسوز سویلنمش اولماز . اوائلده نه خرسیتیاناق مفکوره سی نه ده بودا مذهبی نفوذ روحانیسی شامانیلکه اسلامیت مرتبه سنده غلبه چالامامشدی . هله نستوری کنیساسی اربابنک جهدی بوسبوتون عقیم قالمشدی . آسیانک اورته لرنده اهل اسلامک چوق یرده ناسک یوزده طوقسانی قدر برمقدارینی احتوا ایله دیکی قابل انکار دکدر .

اورته آسیاده اسلامیتک توسعنه ایران حرث عرفانیسنک پک چوق خدمت ایله دیکی ده شکرانله اعتراف ایدیله جک حقایق تاریخیه دن بولونمقده در .

مع هذا شوراسی اهتمامله قید ایدلمک لازم کلور که اسلامیتک حیات بشر ایچون مفیدلکی صورت استعماله کوره تجلی ایدر . آنک فلسفی صورتده آکلاشیلمه سی سعادت کتورر؛ نیته کیم او یله آکلاشیلدیغی دورلرده مسلمانلر آسیانک اورته لرنده ده مدنیتلر وجوده کتوردیلر . آنک قاره تعصب صورتنده تعقیب ایدلمه سی ایسه ادباری موجب اولور؛ نیته کیم آسیا تورک لری جهله قابلدقن وسعادت اخرویه نامنه باطل برتعصبک جریان حکمنه میدان ویردکن صوکره ذلت اجتماعییه واسارت سیاسییه دوچار اولمشلردر .

مذیل مهالدر